

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติที่มีผลต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอย
แยกประเภท เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ประชาชนอายุ 15-60 ปีในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพักอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปกครอง 9 เขต ซึ่งเป็นเขตทดลองโครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร (สำนักวิชาความสะอาด กรุงเทพมหานคร, 2540) ได้แก่

1. เขตลาดพร้าว	จำนวนประชากร	138,467 คน
2. เขตบึงกุ่ม	จำนวนประชากร	235,012 คน
3. เขตสวนหลวง	จำนวนประชากร	107,183 คน
4. เขตบางกะปิ	จำนวนประชากร	236,294 คน
5. เขตคลองเตย	จำนวนประชากร	150,433 คน
6. เขตห้วยขวาง	จำนวนประชากร	80,201 คน
7. เขตสาทร	จำนวนประชากร	116,067 คน
8. เขตราชเทวี	จำนวนประชากร	133,872 คน
9. เขตธนบุรี	จำนวนประชากร	203,369 คน

มีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,400,898 คน

ที่มา : สำนักนโยบายและแผน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคคลที่อยู่อาศัยในพื้นที่ 9 เขต ซึ่งเป็นเขตทดลองโครงการรณรงค์แยกประเภทมูลฝอยของสำนักวิชาความสะอาด กรุงเทพมหานคร

เลือกตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) คือ จากจำนวนประชากรในพื้นที่ 9 เขต จำนวน 1,400,898 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จของ Taro Yamane เมื่อประชากรมีจำนวนประมาณ 100,000 คน จำนวนตัวอย่างที่ใช้คือ 398 คน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน (e) $\pm 5\%$ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2537 หน้า 29)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ไว้ไม่ต่ำกว่า 398 คน โดยกำหนดไว้ 400 คน ในพื้นที่ 9 เขต

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) สุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่างให้ได้สัดส่วนตามประชากรในแต่ละเขต ซึ่งได้ระบุจำนวนประชากรของแต่ละเขตไว้แล้วข้างต้น ซึ่งจำนวนตัวอย่างของแต่ละเขตคำนวณหาได้จากสูตรดังนี้

$$\frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรของแต่ละเขต}}{\text{จำนวนทั้งหมดของประชากรใน 9 เขต}}$$

สามารถคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตได้ดังนี้

จำนวนตัวอย่าง	= 400	ตัวอย่าง
จำนวนทั้งหมดของประชากรใน 9 เขต	= 1,400,897	คน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขต

ลำดับ	เขต	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
1	เขตลาดพร้าว	138,467	40
2	เขตบึงกุ่ม	235,012	68
3	เขตสวนหลวง	107,183	31
4	เขตบางกะปิ	236,294	68
5	เขตคลองเตย	150,433	43
6	เขตห้วยขวาง	80,201	23
7	เขตสาทร	116,067	34
8	เขตราชเทวี	133,872	39
9	เขตธนบุรี	203,369	59
		รวม = 1,400,893	รวม = 405

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มตามลักษณะที่อยู่อาศัย ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์
2. อาคารพาณิชย์ คอนโดมิเนียม หอพัก
3. บ้านในชุมชนแออัด

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชากรในแต่ละกลุ่มที่อยู่อาศัย ให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มในสัดส่วนเท่า ๆ กันในแต่ละเขต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาจากกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้

แบบสอบถามดังกล่าวได้มาจากการค้นคว้าและดัดแปลงจากแนวความคิดและงานวิจัยที่ใกล้เคียงที่มีผู้เคยวิจัยมาก่อนหน้านี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครอบคลุมและเที่ยงตรงมากที่สุด แบบสอบถามประกอบด้วยเนื้อหา 5 ชั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ตอนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

การทดสอบเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ และจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคการสร้างเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมปัจจัยที่สอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัยหรือไม่ซึ่งเป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแบบสอบถาม (Content Validity) และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง

2. จากนั้นนำแบบสอบถามจำนวน 20 ชุดไปทดสอบ (Pre-test) ก่อนที่จะเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 9 เขต เพื่อทดลองแบบสอบถาม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม (Reliability) ในแง่ของความคงที่ของผลที่ได้รับ (Consistency) ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability Coefficient Alpha) โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาช (Cronbach's Coefficient Alpha) ตามสูตรดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2537, 116)

$$\text{สูตร} = \frac{k}{k-1} = (1 - \frac{EV_i}{V_t})$$

เมื่อ k = จำนวนข้อ

V_i = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

V_t = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

ผลจากการคำนวณค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือในส่วนของทัศนคติ = 0.887

หลังจากนั้นจึงทำการแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วจึงนำออกไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างกรอกด้วยตัวเอง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับผู้ช่วยวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการอบรมผู้ช่วยวิจัยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมากำหนดรหัส ถอดรหัสและเขียนรหัสลงในแบบสอบถาม แล้วนำไปบันทึกเข้าเรื่องคอมพิวเตอร์โดยตรงและประมวลผลโดยโปรแกรมทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science = SPSS)

การกำหนดคะแนนเพื่อการวิเคราะห์

การกำหนดคะแนนคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามในการวัดค่าตัวแปรต่าง ๆ เพื่อคำนวณค่าทางสถิติจะมีเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

การวัดตัวแปรเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท มีวิธีกำหนดคะแนนเพื่อการวิเคราะห์ดังนี้

การวัดความบ่อยครั้งของการเปิดรับข่าวสาร ให้คะแนนดังนี้

9 ครั้งขึ้นไป = 5 คะแนน

7-8 ครั้ง = 4 คะแนน

5-6 ครั้ง	= 3 คะแนน
3-4 ครั้ง	= 2 คะแนน
1-2 ครั้ง	= 1 คะแนน
ไม่เคยเลย	= 0 คะแนน

การวัดระยะเวลาโดยเฉลี่ยต่อครั้งในการเปิดรับข่าวสาร ให้คะแนนดังนี้

21 นาทีขึ้นไป	= 5 คะแนน
16-20 นาที	= 4 คะแนน
11-15 นาที	= 3 คะแนน
6-10 นาที	= 2 คะแนน
1-5 นาที	= 1 คะแนน
ไม่เคยเลย	= 0 คะแนน

นำคะแนนความบ่อยครั้งและคะแนนเวลาโดยเฉลี่ยมาหาคะแนนการเปิดรับข่าวสารการ
 ทิ้งมูลฝอยแยกประเภท โดยกำหนดวิธีคิดคะแนนการเปิดรับข่าวสารดังนี้

คะแนนการเปิดรับข่าวสาร = ความบ่อยครั้ง x ระยะเวลาโดยเฉลี่ยต่อครั้ง

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

คะแนน 0-2.33 หมายถึง มีระดับการเปิดรับข่าวสารต่ำ

คะแนน 2.34-3.66 หมายถึง มีระดับการเปิดรับข่าวสารปานกลาง

คะแนน 3.67-5.00 หมายถึง มีระดับการเปิดรับข่าวสารสูง

และอิทธิพลของสื่อที่มีต่อการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมีวิธีกำหนดคะแนนเพื่อ
 การวิเคราะห์ดังนี้

มากที่สุด	= 5 คะแนน
มาก	= 4 คะแนน
ปานกลาง	= 3 คะแนน
น้อย	= 2 คะแนน
น้อยที่สุด	= 1 คะแนน

2 ความรู้เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

การวัดตัวแปรในด้านความรู้เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท มีวิธีกำหนดคะแนนเพื่อการวิเคราะห์ดังนี้

ตอบถูก = 1 คะแนน

ตอบผิด = 0 คะแนน

นำคะแนนความรู้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับดังนี้

คะแนนความรู้มากกว่า $\bar{X} + 1 \frac{SD}{2}$ หมายถึง มีระดับความรู้มาก

คะแนนความรู้อยู่ระหว่าง $\bar{X} \pm 1 \frac{SD}{2}$ หมายถึง มีระดับความรู้ปานกลาง

คะแนนความรู้น้อยกว่า $\bar{X} - 1 \frac{SD}{2}$ หมายถึง มีระดับความรู้น้อย

3 ทักษะเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

การวัดตัวแปรเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 5 คะแนน

เห็นด้วย = 4 คะแนน

ไม่แน่ใจ = 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย = 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 1 คะแนน

การให้คะแนนทัศนคติ ถ้าเป็นข้อความเชิงลบจะให้คะแนนกลับกันกับข้อความเชิงบวก

นำคะแนนทัศนคติมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับทัศนคติออกเป็น 3 ระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1-2.33 หมายถึง มีทัศนคติเชิงลบ

คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายถึง มีทัศนคติปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.67-5.00 หมายถึง มีทัศนคติเชิงบวก

4. การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

การวัดตัวแปรเกี่ยวกับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท มีเกณฑ์การให้คะแนน

ดังนี้

เห็นด้วย = 1 คะแนน

ไม่เห็นด้วย = 0 คะแนน

การวัดตัวแปรเกี่ยวกับระดับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

แยกทุกครั้ง = 4 คะแนน

แยกบ่อยครั้ง = 3 คะแนน

แยกเป็นบางครั้ง = 2 คะแนน

ไม่เคยแยกเลย = 1 คะแนน

นำคะแนนระดับการยอมรับมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับการยอมรับออกเป็น 3 ระดับ

ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1-2 หมายถึง มีระดับการยอมรับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.01-3 หมายถึง มีระดับการยอมรับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.01-4 หมายถึง มีระดับการยอมรับสูง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากร
2. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทของประชาชน
3. ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
4. ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
5. การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ตัวแปรอิสระ - ลักษณะทางประชากร

ตัวแปรตาม - การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

สมมติฐานที่ 2 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมีความสัมพันธ์กับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ตัวแปรอิสระ - การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ตัวแปรตาม - ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

สมมติฐานที่ 3 ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ตัวแปรอิสระ - ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

ตัวแปรตาม - ทัศนคติของประชากรเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

สมมติฐานที่ 4 การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทของประชาชนขึ้นอยู่กับลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสารความรู้และทัศนคติของประชาชนในเขตทดลอง โครงการรณรงค์การแยกประเภทมูลฝอย

ตัวแปรต้น - ลักษณะทางประชากร การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติของประชาชน

ตัวแปรตาม - การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทของประชาชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์เบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในตารางเพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

- ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง
- การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
- ความรู้เกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
- ทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท
- การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภท

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

2.1 ใช้ t-test เพื่อการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ใช้สถิติ One-way ANOVA Analysis เพื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามลักษณะประชากรกับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ ตามสมมติฐานที่ 1

2.3 ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ต่าง ๆ ตามสมมติฐานที่ 2-3

2.4 ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสมมติฐานที่ 4 เพื่อบอกประสิทธิภาพของตัวแปรอิสระทั้งหลายในการพยากรณ์ตัวแปรตามร่วมกัน กล่าวคือผลการวิเคราะห์จะบอกได้ว่าตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาหลาย ๆ ตัวนั้นสามารถร่วมกันอธิบายค่าตัวแปรตามได้เพียงใด